

ÎNTREBĂRI & RĂSPUNSURI

OMUL ȘI ADMINISTRAȚIA DE STAT

1. Ce este Parlamentul?

Parlamentul Republicii Moldova este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate care adoptă legi. Acesta este compus din 101 deputați, care activează în Parlament prin intermediul fracțiunilor parlamentare, formate din reprezentanții partidelor politice și ai deputaților independenți.

Parlamentul se întrunește în două sesiuni ordinare pe an: sesiunea de primăvară – începe în luna februarie și nu poate depăși sfârșitul lunii iulie; și sesiunea de toamnă – începe în luna septembrie și nu poate depăși sfârșitul lunii decembrie. În cazul în care Parlamentul nu se află în sesiune ordinară, acesta se poate întruni în sesiune extraordinară sau specială la cererea Președintelui Republicii Moldova, a Președintelui Parlamentului sau a 1/3 din numărul de deputați.

2. Cum este ales Parlamentul?

Parlamentul este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de 4 ani (care poate fi prelungit, prin lege organiză, în caz de război sau de catastrofă). Alegerile deputaților în Parlament se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului precedent. Parlamentul se consideră legal constituit din data ședinței de constituire.

În vederea formării organelor de control de lucru și organizării activității Parlamentului, deputații constituie fracțiuni parlamentare alcătuite din cel puțin 5 deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali, precum și o singură fracțiune parlamentară cu aceeași componență numerică din deputați aleși în bază de liste ale concurenților electorali care nu au întrunit numărul necesar pentru a constitui o fracțiune parlamentară, din deputați independenți și/sau deputați neafiliați.

3. Care sunt atribuțiile Parlamentului?

Conform art. 66 al Constituției, principalele atribuții ale Parlamentului sunt:

- adoptă legi, hotărâri și moțiuni;
- declară referendumuri;
- interpretează legile și asigură unitatea reglementărilor legislative pe întreg teritoriul țării;
- exercită controlul parlamentar asupra puterii executive;
- aprobă bugetul statului și exercită controlul asupra lui;
- alege și numește persoane oficiale de stat, în cazurile prevăzute de lege;
- adoptă acte privind amnistia;
- îndeplinește alte atribuții, stabilite prin Constituție și legi.

4. Ce trebuie să știm despre structura Parlamentului?

Conducerea Parlamentului este asigurată de Președintele Parlamentului, vicepreședinții și Biroul permanent. Deputații activează în Parlament prin intermediul fracțiunilor parlamentare, formate din reprezentanții partidelor politice și ai deputaților independenți (neafiliați). Deputații independenți, neafiliați fracțiunilor parlamentare pot forma grupuri parlamentare. În cadrul fracțiunilor sunt formate comisii permanente, comisii speciale și comisii de anchetă.

Comisiile permanente sunt organe de lucru ale Parlamentului, care au un rol deosebit în pregătirea lucrărilor acestuia, în exercitarea funcțiilor parlamentare, în special a celei legislative și a celei de control. Comisiile sunt specializate pe ramuri de activitate, fiind legate de diferite domenii. Pentru elaborarea unor legi complexe, Parlamentul poate constitui comisii speciale și comisii de anchetă.

5. Cu ce instituții colaborează Parlamentul?

Fiecare parlamentar poate adresa întrebări membrilor Guvernului sau reprezentărilor altor autorități ale administrației publice locale sau centrale. La rândul lor, aceștia sunt obligați să prezinte informațiile și documentele solicitate de deputați.

În exercitarea atribuțiilor sale, Parlamentul colaborează cu următoarele instituții: Curtea Constituțională, Guvern, Serviciul de Informații și Securitate, Procuratura Generală, Consiliul Superior al Magistraturii, Oficiul Avocatului Poporului, Academia de Științe a Moldovei și cu alte instituții independente.

6. Cum poate un cetățean contribui la activitatea Parlamentului?

La adoptarea unor legi mai bune și la o activitate mai bună a Parlamentului cetățeanul poate contribui la activitatea acestuia prin următoarele acțiuni:

- participarea la alegeri și votarea celui mai bun candidat independent sau reprezentant al partidului politic;
- scrierea unor propuneri de modificare a legilor, pe care le considerați că pot îmbunătăți respectarea drepturilor omului, pot schimba situația la nivel local sau republican. Propunerile pot fi adresate deputaților în Parlament, Președintelui Republicii Moldova, Guvernului, Adunării Populare a unității teritoriale autonome Găgăuzia;
- informarea despre activitatea defectuoasă a reprezentanților APL sau a oricărei autorități publice;

- orice alte propuneri și sugestii ce țin de atribuțiile Parlamentului.

7. Când încetează activitatea unui parlamentar?

Calitatea de deputat încetează la data întrunirii legale a Parlamentului nou-ales, în caz de demisie, de ridicare a mandatului, de incompatibilitate sau de deces.

Ridicarea mandatului de deputat are loc în caz de: a) stabilire a încheierii vreunui act juridic, luării sau participării la luarea unei decizii fără soluționarea conflictului de interese; b) nedeținerea declarației de avere și interese personale sau refuz de a depune; c) dispunerea de către instanța de judecată, prin hotărâre irevocabilă, a confiscării averii nejustificate.

În caz de demisie, de ridicare a mandatului, de incompatibilitate sau de deces, intervine vacanța mandatului de deputat. Curtea Constituțională, în termen de 10 zile de la declararea vacanței mandatului de deputat, va valida următorul mandat.

8. Când este dizolvat Parlamentul?

Parlamentul poate fi dizolvat în cazul imposibilității formării Guvernului sau al blocării procedurii de adoptare a legilor timp de 3 luni. În acest caz, Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare, poate să-l dizolve. La fel, Parlamentul poate fi dizolvat, dacă nu a acceptat votul de încredere pentru formarea Guvernului, în termen de 45 de zile de la prima solicitare și numai după respingerea a cel puțin două solicitări de investitură.

În cursul unui an, Parlamentul poate fi dizolvat o singură dată. Acesta nu poate fi dizolvat în ultimele 6 luni ale mandatului Președintelui Republicii Moldova (decât dacă Președintele nu este ales nici după alegeri repetate) și nici în timpul stării de urgență, de asediu sau de război.

9. Care sunt sursele de informare despre activitatea Parlamentului?

- Constituția Republicii Moldova;
- Legea nr. 797/1996 pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului;
- Codul electoral al Republicii Moldova nr. 1381/1997;
- Legea nr. 39/1994 privind statutul deputatului în Parlament;
- Legea nr. 294/2007 privind partidele politice;
- Hotărârea Parlamentului nr. 48/2009 privind domeniile de activitate a comisiilor permanente ale Parlamentului;
- www.parlament.md;
- www.legis.md.

10. Cine este Președintele Republicii Moldova?

Președintele Republicii Moldova este șeful statului. El reprezintă statul și este garantul suveranității, independenței naționale, al unității și integrității teritoriale a țării. Președintele țării este comandantul suprem al armatei și este responsabil de securitatea statului.

11. Cum este ales Președintele?

Președintele Republicii Moldova este ales prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de 4 ani. Acesta își exercită mandatul de la data depunerii jurământului până la data depunerii jurământului de către Președintele nou ales.

Președintele Republicii Moldova poate fi suspendat din funcție de Parlament cu votul a două treimi din deputați, în cazul săvârșirii unor fapte grave prin care încalcă prevederile Constituției. Propunerea de suspendare din funcție poate fi inițiată de cel puțin o treime din deputați și se aduce, neîntârziat, la cunoștința Președintelui Republicii Moldova. Președintele poate da Parlamentului explicații cu privire la faptele ce i se invocă. Dacă propunerea de suspendare din funcție este aprobată, în cel mult 30 de zile se organizează un referendum pentru demiterea Președintelui.

12. Care sunt atribuțiile Președintelui?

Președintele Republicii Moldova are următoarele atribuții:

- emite decrete și promulgă legile;
- are dreptul la inițiativă legislativă;
- numește în funcție judecători, președinți și vice-președinți ai instanțelor judecătorești;
- acordă și retrage cetățenia Republicii Moldova și acordă azil politic;
- acordă grațiere individuală;
- poate cere poporului să-și exprime, prin referendum, voința asupra problemelor de interes național;
- poate adresa Parlamentului mesaje cu privire la principalele probleme ale națiunii;
- conferă decorații și titluri de onoare;
- poate lua și alte măsuri pentru asigurarea securității naționale și a ordinii publice ș.a.

Președintele Republicii Moldova se bucură de imunitate. El nu poate fi tras la răspundere juridică pentru opiniile exprimate în exercitarea mandatului. În exercitarea funcțiilor, activitatea Președintelui este asigurată de aparatul Președintelui.

13. Cum un cetățean poate contribui la activitatea Președintelui?

Orice cetățean poate contribui la activitatea Președintelui Republicii Moldova prin propunerea de persoane pentru a fi decorate cu distincții și ordine de stat, oferirea diferitor sugestii și informații despre activitatea sau inactivitatea diferitor instituții ale statului, dar în limitele competenței Președintelui, indicate în Acestea pot fi adresate în timpul audienței, fie prin expedierea unor scrisori în adresa Președintelui.

14. Ce este Guvernul?

Guvernul este autoritatea publică care reprezintă și exercită puterea executivă în Republica Moldova. Acesta este un organ colegial, format din membrii Guvernului.

Guvernul asigură realizarea politicii interne și externe a statului și exercită conducerea generală a administrației publice. Acesta este responsabil de activitatea sa în fața Parlamentului. Membrii Guvernului poartă răspundere pentru domeniile de activitate de care sunt responsabili și pentru activitatea Guvernului în ansamblu.

15. Care sunt principiile de activitate ale Guvernului?

Guvernul își desfășoară activitatea cu respectarea următoarelor principii:

- legalitatea;
- separarea și colaborarea puterilor în stat;
- continuitatea;
- colegialitatea;
- responsabilitatea colectivă și individuală a membrilor Guvernului;
- eficiența;
- sustenabilitatea financiară;
- protejarea drepturilor și libertăților omului;
- promovarea și protejarea intereselor statului;
- transparența și accesul la informație;
- asigurarea participării părților interesate în procesul decizional.

16. Cum este ales Guvernul?

După consultarea fracțiunilor parlamentare, Președintele Republicii Moldova desemnează un candidat pentru funcția de Prim-ministru. Candidatul pentru funcția de Prim-ministru cere, în termen de 15 zile calendaristice de la desemnare, votul de încredere al Parlamentului asupra programului de activitate și a întregii liste a Guvernului.

În baza votului de încredere acordat de Parlament, Președintele Republicii Moldova numește Guvernul prin decret, în termen de cel mult 14 zile calendaristice de la data adoptării de către Parlament a hotărârii pentru aprobarea programului de activitate al Guvernului și acordarea votului de încredere. În termen de cel mult 3 zile calendaristice de la data emiterii decretului privind numirea Guvernului, membrii Guvernului depun individual, în fața Președintelui Republicii Moldova jurământul.

Prim-ministrul, viceprim-miniștrii, miniștrii și ceilalți membri ai Guvernului depun jurământul în fața Președintelui Republicii Moldova. Mandatul Guvernului este valabil până la validarea alegerilor pentru un nou Parlament. Membrii Guvernului pot fi revocați din funcție la propunerea Prim-ministrului.

17. Care sunt atribuțiile Guvernului?

În realizarea funcțiilor sale, Guvernul are următoarele atribuții:

- exercită conducerea generală a administrației publice;
- asigură realizarea politicii interne și externe a statului;
- asigură executarea actelor normative ale Parlamentului și decretelor Președintelui Republicii Moldova;
- realizează programul său de activitate;

- înaintează Parlamentului inițiative legislative;
- aprobă, prin hotărâre, și înaintează Președintelui Republicii Moldova proiecte de decrete în condițiile legii;
- avizează inițiative legislative, inclusiv proiecte de legi, și examinează propuneri legislative;
- aprobă documente de politici și acte normative;
- elaborează, prezintă Parlamentului spre adoptarea și asigură executarea bugetului de stat, bugetului asigurărilor sociale de stat și fondurilor de asigurare obligatori de asistență medicală;
- asigură accesul, prestarea, verificarea, evaluarea calității și modernizarea serviciilor publice;
- îndeplinește alte atribuții prevăzute de cadrul normativ sau care decurg din rolul și funcțiile Guvernului.

18. Care este structura Guvernului?

Guvernul este alcătuit din:

- Prim-ministru;
- prim-viceprim-ministru;
- viceprim-miniștri;
- miniștri;
- alți membri stabiliți prin lege organică.

Cancelaria de Stat este autoritatea publică care asigură organizarea activității Guvernului în vederea realizării politicii interne și externe a statului, crearea cadrului general pentru definirea priorităților de activitate a Guvernului, suportul metodologic și organizatoric pentru sistemul de planificare, elaborare și implementare a politicilor publice de către autoritățile guvernamentale, monitorizarea implementării programului de guvernare, exercitarea de către Guvern a prerogativelor ce țin de relațiile sale cu autoritățile administrației publice locale etc.

19. Ce trebuie să știm despre Ministerul Economiei și Infrastructurii?

Ministerul Economiei și Infrastructurii este organul central de specialitate al administrației publice care asigură realizarea politicii guvernamentale în domeniile de activitate ce îi sunt încredințate.

Ministerul este persoană juridică de drept public, cu sediul în municipiul Chișinău, și dispune de denumire, de ștampilă cu Stema de Stat a Republicii Moldova, de conturi trezoreriale, precum și de alte atribute specifice autorităților publice, stabilite în legislație.

20. Care sunt domeniile de activitate ale Ministerului Economiei și Infrastructurii?

Ministerul Economiei și Infrastructurii realizează funcțiile în următoarele domenii:

- economie;
- tehnologia informației și comunicații;
- construcții;
- transport;
- infrastructura calității și supravegherea pieței;
- securitatea și eficiență energetică.

21. Care sunt funcțiile de bază ale Ministerului Economiei și Infrastructurii?

Funcțiile de bază ale Ministerului sunt:

- elaborarea documentelor de politici, a proiectelor de acte normative în domeniile sale de activitate, inclusiv a celor pentru asigurarea executării actelor normative și decretelor Președintelui Republicii Moldova, după publicarea acestora în Monitorul Oficial al Republicii Moldova;
- monitorizarea scorului și poziției Republicii Moldova în cadrul indicatorilor și clasamentelor internaționale care țin de domeniile sale specifice și elaborarea propunerilor de îmbunătățire a acestora;
- colaborarea, în conformitate cu legislația națională, cu instituții de profil din străinătate în domeniile sale de activitate;
- realizarea actelor normative și implementarea tratatelor internaționale ale Republicii Moldova, întocmirea rapoartelor privind executarea acestora;
- exercitarea altor funcții specifice.

22. Ce trebuie să știm despre Ministerul Justiției?

Ministerul Justiției este organul central al administrației publice care asigură realizarea politicii de stat în sfera justiției. Principalele atribuții ale Ministerului Justiției sunt:

- elaborează proiecte de legi și hotărâri ale Guvernului în domeniul justiției;
- contribuie la îmbunătățirea legislației în domeniul justiției, precum și a proiectelor celor mai importante legi în alte domenii social-economice;
- asigură exercitarea legislației privind executarea sentințelor privative de libertate, organizează paza, transferul sub escortă și escortarea condamnaților, întreprinde măsuri ce asigură activitatea instituțiilor penitenciare;
- exercită controlul în sfera executării hotărârilor judecătorești și supraveghează activitatea notarilor;
- contribuie la funcționarea instanțelor judecătorești;
- asigură procedurile de înregistrare ale asociațiilor obștești de nivel național, licențele avocaților și notarilor etc.;
- realizează activități de armonizare a legislației cu recomandările Consiliului Europei.

23. Ce trebuie să știm despre Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale?

Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale este organul central de specialitate care este abilitat să elaboreze, să promoveze și să asigure realizarea politicii statului în domeniul sănătății, muncii, protecției sociale, persoanelor cu dizabilități, protecției familiei și drepturilor copilului, prevenirii traficului de ființe umane.

Printre atribuțiile Ministerului Sănătății, Muncii și Protecției Sociale putem enumera:

- asigură monitorizarea finanțelor în domeniul sănătății, inclusiv a policlinicii sau a spitalului;
- asigură calitatea serviciilor de sănătate și a securității cetățenilor în calitate de pacient;
- aplică măsuri pentru îmbunătățirea calității asistenței medicale acordate de instituțiile medico-sanitare și întreprinderile farmaceutice;

- coordonează activitățile de orientare și formare profesională, plasare în câmpul muncii și protecție socială a șomerilor;
- coordonează activitățile de orientare și formare profesională, plasare în câmpul muncii și protecție socială a șomerilor;
- negociază și încheie acorduri bilaterale ce vizează reglementarea fluxurilor migrației forței de muncă și protecția lucrătorilor migranți;
- determină mecanismele la stabilirea dreptului la pensii, altor drepturi de asigurări sociale și a drepturilor acordate prin legi speciale;
- coordonează și monitorizează implementarea politicilor de asigurări sociale de către Casa Națională de Asigurări Sociale;
- dezvoltă programe, măsuri, activități de suport și protecție a persoanelor defavorizate;
- elaborează și monitorizează aplicarea standardelor minime de calitate pentru diverse tipuri de servicii sociale adresate familiilor cu copii și copilului în dificultate;
- asigură dezvoltarea mecanismelor de protecție socială a familiei cu copii, accesul copilului și familiei la servicii de asistență socială de calitate.

24. Ce reprezintă administrația publică locală?

Sub aspect administrativ, teritoriul Republicii Moldova este organizat în sate, orașe, raioane. Totalitatea locuitorilor dintr-o unitate administrativ-teritorială formează colectivitatea locală. Prin urmare, totalitatea autorităților publice locale constituie, în condițiile legii, pentru promovarea intereselor generale ale locuitorilor unei unități administrativ-teritoriale formează administrația publică locală.

În activitatea lor, autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie. Ele decid care sunt cheltuielile necesare, adoptă singure decizii și hotărâri pentru a garanta dezvoltarea comunității și răspund pentru gestionarea banilor publici.

25. Ce este Consiliul local?

Consiliul local reprezintă autoritatea reprezentativă și deliberativă a populației unității administrativ-teritoriale de nivelul întâi sau al doilea, aleasă în vederea soluționării problemelor de interes local.

Consiliul este ales de cetățeni pentru a soluționa problemele de interes local. Acesta activează și ia decizii prin ședințele de lucru, care sunt publice. Orice persoană poate asista la ședințele consiliului local.

26. Care sunt atribuțiile Consiliului local?

Consiliul local are următoarele atribuții principale:

- stabilește și modifică impozitele și taxele locale, termenele de plată și acordarea de facilități pe parcursul anului bugetar;
- administrează bunurile domeniului public și ale celui privat ale satului, orașului;

- decide vânzarea, privatizarea, concesiunea sau darea în arendă ori în locațiune a bunurilor domeniului privat al satului, orașului, în condițiile legii;
- decide atribuirea și propune schimbarea destinației terenurilor care sunt proprietate a localității;
- decide asupra lucrărilor de proiectare, construcție, întreținere și modernizare a drumurilor, podurilor, infrastructurii economice, sociale și de agrement de interes local;
- decide asupra tăierii, defrișării arborilor și arbuștilor din spațiile verzi proprietate publică a unității administrativ-teritoriale și/sau asupra strămutării lor;
- aprobă bugetul local, modul de utilizare a fondului de rezervă, precum și a fondurilor speciale, aprobă împrumuturile și contul de încheiere a exercițiului bugetar, operează modificări în bugetul local; contribuie la organizarea de activități culturale, artistice, sportive și de agrement de interes local;
- formează comisii administrative;
- dispune consultarea publică a proiectelor de decizii în problemele de interes local care pot avea impact asupra modului de viață și drepturilor omului, asupra culturii, sănătății și protecției sociale, asupra colectivităților locale, serviciilor publice, precum și în alte probleme care preocupă populația.

27. Ce trebuie să cunoaștem despre activitatea Consiliului local?

Consiliul local își exercită mandatul de la data declarării ca legal constituit până la data constituirii legale a consiliului nou-ales. Ședințele consiliului local sunt publice. Acestea se desfășoară conform ordinii de zi propuse de primar sau de consilierii care au cerut convocarea acestuia. Modificarea sau completarea ordinii de zi se admite numai la începutul ședinței și se efectuează cu votul majorității consilierilor prezenți, inclusiv însoțită de recomandările recepționate în cadrul consultării publice.

Orice persoană interesată are dreptul de a avea acces la informațiile privind bugetul localității și modul de utilizare a resurselor bugetare, la proiectele de decizii și la ordinea de zi a ședințelor consiliului local și ale primăriei. Consilierii răspund solidar pentru activitatea consiliului local și pentru deciziile acestuia pe care le-au votat. Fiecare consilier poartă răspundere juridică pentru propria activitate desfășurată în exercitarea mandatului.

28. Cine este Primarul?

Primarul este autoritatea reprezentativă a populației unității administrativ-teritoriale și executivă a consiliului local, aleasă prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, pentru un mandat de patru ani. El își exercită atribuțiile de la data validării mandatului până la data validării următorului mandat de primar. În localitățile unde sunt viceprimari, aceștia exercită atribuțiile stabilite de primar și poartă răspundere în conformitate cu legislația în vigoare.

29. Cine poate deveni primar?

Orice persoană poate deveni primar dacă întrunește următoarele condiții:

- are peste 18 ani;
- are capacitate deplină de exercițiu;

- este ales de 50% + 1 vot din totalul voturilor valabil exprimate ale alegătorilor care au participat la votare.

În funcția de viceprimar poate fi aleasă orice persoană, inclusiv din rândul consilierilor.

30. Care sunt principalele atribuții ale primarului?

Primarul participă la ședințele consiliului local, are dreptul să se pronunțe asupra tuturor problemelor supuse dezbaterii și are următoarele atribuții principale:

- asigură executarea deciziilor consiliului local;
- răspunde, administrează și ține evidența bunurilor localității;
- supraveghează și ia măsuri pentru buna lor funcționare a târgurilor, piețelor, parcurilor, spațiilor verzi, locurilor de distracție și agrement;
- asigură întreținerea drumurilor, podurilor și instalarea semnelor rutiere;
- înregistrează și sprijină activitatea asociațiilor obștești care intenționează să activeze în localitate;
- prezintă consiliului local, anual și ori de câte ori este necesar, rapoarte cu privire la situația social-economică a satului (comunei), orașului (municipiului);
- exercită, în numele consiliului local, funcțiile de autoritate tutelară, supraveghează activitatea tutorilor și a curatorilor;
- coordonează activitatea de asistență socială privind copiii, persoanele în etate, invalizii, familiile cu mulți copii, alte categorii de persoane socialmente vulnerabile;
- propune consiliului local consultarea populației prin referendum în probleme locale;
- ia măsuri de prevenire și diminuare a consecințelor calamităților naturale, catastrofelor, incendiilor, epidemiilor și mobilizează, după caz, populația, agenții economici și instituțiile publice din localitate.

31. Ce reprezintă comisia administrativă?

Comisia administrativă se instituie de către consiliul local în scopul examinării și aplicării unor sancțiuni administrative. Din componența ei fac parte președintele, vicepreședintele, secretarul responsabil și 4-7 membri (cetățeni sau membri ai ONG-urilor locale). Președintele, vicepreședintele, secretarul și membrii comisiei administrative pot fi remunerați la decizia consiliului local. Remunerarea se face individual pentru participarea la fiecare cauză examinată. Valoarea remunerării pentru o cauză este stabilită de consiliul local.

Comisia administrativă examinează contravenții precum: divulgarea informației confidențiale privind examenul medical de depistare a contaminării cu HIV; eschivarea bolnavului de tuberculoză eliminator de bacili de la tratament sau încălcarea regimului prescris; încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor; nerespectarea regulilor de întreținere, de reparație și de reconstrucție a drumurilor.

32. Ce trebuie să cunoaștem despre Secretarul consiliului local?

Secretarul consiliului local este și secretar al satului, orașului. Candidatul la funcția de secretar se va selecta pe bază de concurs. Persoana numită, în condițiile prezentei legi, în funcția de secretar

trebuie să fie licențiat al unei facultăți de drept sau de administrație publică. Secretarul consiliului are următoarele atribuții principale:

- asigură buna funcționare a primăriei și asigură efectuarea lucrărilor de secretariat;
- asigură înștiințarea convocării consiliului local și participă la ședințe;
- pregătește materialele pe marginea problemelor supuse dezbaterii în consiliul local;
- asigură consultarea publică a proiectelor de decizii ale consiliului local și de dispoziții ale primarului, informarea publicului referitor la deciziile adoptate și la dispozițiile emise;
- eliberează extrase sau copii de pe orice act din arhiva consiliului local, extrase și copii de pe actele de stare civilă;
- organizează, coordonează, poartă răspundere pentru activitatea serviciilor de stare civilă, de protecție socială și exercită, după caz, atribuțiile respective;
- ține evidența gospodăriilor țărănești (de fermier) și a asociațiilor acestora;
- păstrează și aplică, după caz, sigiliul;
- eliberează certificate de proprietate privată ce confirmă dreptul de proprietate asupra cotelor-părți valorice din patrimoniul fostelor întreprinderi agricole;
- înregistrează contractele de locațiune sau, după caz, contractele de arendă a bunurilor imobile pe un termen mai mic de 3 ani.

33. Ce trebuie să cunoaștem despre Consiliul raional?

Consiliul raional este autoritatea reprezentativă a populației raionului. Acesta este ales pe un mandat de patru ani. Consiliul coordonează activitatea consiliilor satești și orașenești în vederea realizării serviciilor publice de interes raional. Consiliul raional se compune din consilieri, care sunt aleși de locuitorii raionului respectiv. Consiliul raional realizează în teritoriul administrat următoarele competențe de bază:

- aprobă bugetul raional și modul de utilizare a fondurilor speciale;
- decide administrarea bunurilor domeniilor public și privat ale raionului;
- decide darea în administrare, concesiunea, darea în arendă ori locațiune a bunurilor domeniului public sau privat al raionului, precum și a serviciilor publice de interes raional;
- decide schimbarea destinației terenurilor proprietate a raionului;
- decide asupra lucrărilor de proiectare, construcție, întreținere și modernizare a drumurilor, podurilor, precum și a altor obiective din domeniul economic, social, comunal și de agrement de interes raional;
- aprobă programe de dezvoltare a serviciilor sociale, conform necesităților raionului, și identifică sursele financiare necesare;
- decide organizarea serviciilor publice de interes raional și aprobă tarifele la serviciile cu plată, prestate de acestea;
- alege din rândul consilierilor președintele raionului;
- numește, pe bază de concurs desfășurat conform legislației în vigoare, secretarul consiliului raional și conducătorii instituțiilor și subdiviziunilor din subordine;
- desemnează, pe bază de concurs, secretarul consiliului raional și conducătorii instituțiilor și subdiviziunilor din subordine;
- decide organizarea și desfășurarea de activități științifice, instructiv-educative, cultural-educative, sportive și de tineret, de interes raional.

34. Ce trebuie să știm despre Președintele raionului?

Consiliul raional alege președintele raionului cu votul majorității consilierilor aleși, la propunerea a cel puțin o treime din consilieri. În activitatea sa, președintele raionului este asistat de vice-președinți și de aparatul președintelui raionului. Președintele raionului are următoarele atribuții principale:

- convoacă ședințele consiliului raional și asigură prezența consilierilor;
- asigură executarea deciziilor consiliului raional;
- contribuie la menținerea ordinii publice, asigurarea securității și apărarea drepturilor cetățenilor;
- organizează examinarea necesităților raionului în privința tipurilor de servicii sociale, propune spre aprobare consiliului raional programul de dezvoltare a serviciilor sociale;
- înregistrează asociațiile obștești de interes raional;
- verifică încasarea mijloacelor la bugetul raional și cheltuirea lor, informează operativ consiliul raional despre situația existentă;
- audiază rapoartele și informațiile șefilor acestor servicii și propune soluții pentru îmbunătățirea activității acestora;
- contribuie la desfășurarea alegerilor și a referendumurilor.

Consiliul raional îl poate elibera din funcție pe președintele raionului înainte de termen cu votul a două treimi din numărul consilierilor aleși.

35. Care acte ale administrației publice pot fi contestate?

Activitatea autorităților administrației publice locale (APL) de nivelul întâi și doi, precum și ale celor din cadrul unității teritoriale autonome cu statut juridic special este supusă controlului administrativ. Controlul administrativ este organizat de Cancelaria de Stat sau de oficiile sale teritoriale. Controlului obligatoriu sunt supuse următoarele acte ale autorităților administrației publice locale:

- deciziile consiliilor locale de nivelurile întâi și doi;
- actele normative ale primarului, ale președintelui raionului și ale pretorului;
- actele privind organizarea licitațiilor și actele privind atribuirea de terenuri;
- actele de angajare și cele de încetare a raporturilor de serviciu sau de muncă ale personalului administrației publice locale;
- actele care implică cheltuieli sau angajamente financiare de peste 30 mii lei – în unitatea administrativ-teritorială de nivelul întâi, și de peste 300 mii lei – în unitatea administrativ-teritorială de nivelul al doilea;
- actele emise în exercitarea unei atribuții delegate de stat autorităților administrației publice locale.

36. Care acte nu pot fi contestate?

Nu pot fi contestate:

- actele exclusiv politice și actele administrative cu caracter individual ale Parlamentului, Președintelui Republicii Moldova și Guvernului, ce țin de alegerea, numirea și destituirea din funcțiile publice;
- legile, decretele Președintelui Republicii Moldova cu caracter normativ;
- actele de gestiune emise de autoritatea publică în calitate de persoană juridică, în legătură cu administrarea și folosirea bunurilor ce aparțin domeniului său privat;

- actele administrative emise pentru executarea hotărârilor judecătorești irevocabile.

37. Cine poate contesta actele administrative?

Pot să conteste actele emise de autoritățile publice, după cum urmează:

- persoana, inclusiv funcționarul public, care se consideră vătămată într-un drept al său, recunoscut de lege, de către o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri;
- Guvernul, Cancelaria de Stat, oficiul teritorial al Cancelariei de Stat, președintele raionului și primarul;
- procurorul care contestă actele emise de autoritățile publice;
- Avocatul Poporului sau, după caz, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului, care, la sesizarea persoanei vătămate într-un drept al său, contestă actele administrative;
- instanțele de drept comun și cele specializate, în cazul ridicării excepției de ilegalitate.

38. Care este procedura de contestare a actelor administrative?

În termen de 30 de zile de la data comunicării actului administrativ, persoana poate depune o cerere prealabilă autorității publice care a emis actul administrativ în care să solicite revocarea lui în tot sau în parte. La fel, se pot solicita despăgubirile materiale sau morale pe care le-a suportat ca urmare a adoptării actului contestat.

Cererea prealabilă se examinează de către organul emitent sau ierarhic superior în termen de 30 de zile de la data înregistrării ei. După recepționarea cererii prelabile, autoritatea publică fie va respinge cererea prealabilă, fie va admite cererea prealabilă și, după caz, va revoca sau modifica actul administrativ.

Dacă persoana nu a primit niciun răspuns în termen de 30 de zile sau nu este de acord cu hotărârea autorității publice care a emis actul sau organul ierarhic superior, aceasta poate sesiza instanța de judecată, în termen de 30 de zile după ce a fost primit refuzul sau trebuia primit răspunsul la cererea prealabilă.

39. Ce trebuie să cunoaștem despre Consiliul Superior al Magistraturii?

Consiliul Superior al Magistraturii (CSM) este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, și este garantul independenței autorității judecătorești. Din CSM fac parte 12 membri – 6 judecători aleși de Adunarea generală a judecătorilor, 3 profesori de drept aleși de Parlament, Președintele Curții Supreme de Justiție, ministrul Justiției și Procurorul General. În cadrul CSM, funcționează:

- Colegiul pentru selecția și cariera judecătorilor;
- Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor;
- Colegiul disciplinar;
- Comisia de etică și conduită profesională;
- Inspekția judiciară.

40. Care sunt competențele Consiliului Superior al Magistraturii?

Consiliul Superior al Magistraturii are următoarele competențe:

- propune numirea în funcția de judecător, de președinte și de vicepreședinte de instanță;
- numește membrii Colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor și ai Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor, conform competenței sale;
- examinează contestațiile la hotărârile Colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor și ale Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor;
- adoptă hotărâri privind petițiile cetățenilor în problemele ce țin de etica judecătorilor;
- examinează contestațiile hotărârilor emise de Colegiul disciplinar;
- plasează pe pagina web declarațiile de avere și interese personale ale judecătorilor și le menține pe tot parcursul anului.

41. Ce este răspunderea disciplinară și etică a judecătorilor?

În cadrul activității lor, judecătorii pot solicita Comisiei de etică și conduită profesională a judecătorilor să emită opinii, note consultative și/sau recomandări pentru judecători cu referire la dilemele sau problemele ce țin de interpretarea și aplicarea prevederilor Codului de etică și conduită profesională. Comisia, de asemenea, poate examina și sesiza Inspecția judiciară în caz de încălcare de etică gravă sau repetată a judecătorului. Judecătorii pot fi trași la răspundere disciplinară numai în cazurile în care fapta constituie o abatere disciplinară. Constituie abatere disciplinară acțiunile precum:

- nerespectarea îndatoririi de a se abține, precum și formularea de declarații repetate și nejustificate de abținere în aceeași cauză, care are ca efect tergiversarea examinării cauzei;
- acțiunile judecătorului care fac dovada incompetenței profesionale grave și evidente;
- imixtiunea în activitatea de îndeplinire a justiției a altui judecător;
- intervențiile ilegale sau exploatarea poziției de judecător în raport cu alte autorități, instituții sau funcționari fie pentru soluționarea unor cereri, pretinderea sau acceptarea rezolvării intereselor personale sau ale altor persoane, fie în scopul obținerii de foloase necuvenite etc.

42. Ce este Procuratura?

Procuratura este o instituție publică autonomă care, în procedurile penale și în alte proceduri prevăzute de lege, contribuie la respectarea ordinii de drept, efectuarea justiției, apărarea drepturilor și intereselor legitime ale persoanei și ale societății. Procuratura este independentă de puterile legislativă, executivă și judecătorească, de orice partid politic sau organizație social-politică, precum și de oricare alte instituții, organizații sau persoane. Imixtiunea în activitatea Procuraturii este interzisă.

Sistemul Procuraturii include Procuratura Generală, procuraturile specializate și procuraturile teritoriale. În sistemul Procuraturii activează Procuratura Anticorupție, specializată în combaterea infracțiunilor de corupție, a actelor conexe actelor de corupție, și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale, specializată în combaterea criminalității organizate, a terorismului și a torturii.

43. Ce drepturi are procurorul?

Procurorul are următoarele drepturi:

- în cadrul procedurilor penale sau contravenționale, are acces liber în localurile instituțiilor publice, ale agenților economici, ale altor persoane juridice;
- să asigure respectarea drepturilor și a libertăților fundamentale ale omului în exercitarea atribuțiilor sale;
- să declare actele de corupție, actele conexe actelor de corupție și faptele de comportament corupțional care i-au devenit cunoscute;
- să întreprindă măsuri în vederea denunțării și înregistrării tuturor încălcărilor de lege care i-au devenit cunoscute în exercițiul funcției sau în afara exercițiului funcției.

44. Ce obligații are procurorul?

Procurorul este obligat să evite orice conflict de interese în procesul exercitării atribuțiilor de serviciu, iar dacă acesta apare, să-l declare. Procurorului îi este interzis:

- să facă parte din partide sau din formațiuni politice, să desfășoare ori să participe la activități cu caracter politic, să exprime sau să-și manifeste în orice mod convingerile politice în exercitarea atribuțiilor sale;
- să facă declarații publice cu privire la cauze pe care nu le instrumentează sau cu privire la cauze pe care le gestionează, dacă acest lucru ar putea încălca prezumția nevinovăției, dreptul la viața privată al oricărei persoane sau ar putea afecta urmărirea penală;
- să desfășoare o activitate de întreprinzător sau o activitate comercială direct ori prin persoane interpose;
- să dețină funcția de procuror în subordinea nemijlocită a soțului său/soției sale, a persoanelor cu care este înrudit prin sânge sau adopție (părinți, copii, frați, surori, bunici, nepoți, unchi, mătuși) sau a persoanelor cu care este înrudit prin afinitate.

45. Ce trebuie să cunoaștem despre Consiliul Superior al Procurorilor?

Consiliul Superior al Procurorilor (CSP) este un organ independent, reprezentativ și de autoadministrare a procurorilor și este garantul independenței și imparțialității acestora. CSP este constituit din 12 membri, din care fac parte Procurorul General, procurorul-șef al Procuraturii UTA Găgăuzia, președintele Consiliului Superior al Magistraturii, ministrul Justiției, 5 procurori aleși de Adunarea Generală a Procurorilor și 3 membri aleși din rândul societății civile (unul de către Președintele Republicii, unul de către Parlament și unul de către Academia de Științe a Moldovei). Consiliul este un organ colegial, care își exercită atribuțiile în ședințe în plen. Ședințele acestuia sunt publice. În subordinea CSP funcționează Colegiul pentru selecția și cariera procurorilor, Colegiul de evaluare a performanțelor procurorilor și Colegiului de disciplină și etică.

46. Ce competențe are Consiliul Superior al Procurorilor?

Consiliul Superior al Procurorilor are următoarele competențe principale:

- organizează concursul pentru selectarea candidatului la funcția de Procuror General, pe care îl propune Președintelui Republicii;
- examinează contestațiile împotriva hotărârilor luate de colegiile sale;

- face propuneri Procurorului General privind numirea, promovarea, detașarea, suspendarea, precum și eliberarea din funcție a procurorilor;
- examinează adresările cetățenilor și ale procurorilor privind chestiunile date în competența sa;
- participă la elaborarea proiectului de buget al Procuraturii și îl avizează;
- participă la elaborarea planurilor de dezvoltare strategică a Procuraturii;
- avizează proiectele priorităților anuale privind activitatea Procuraturii, elaborate de Procurorul General.

47. Cum pot fi trași la răspundere disciplinară procurorii?

Procurorii pot fi trași la răspundere disciplinară în termen de 1 an de la data comiterii următoarelor abateri disciplinare pentru:

- îndeplinirea necorespunzătoare a obligațiilor de serviciu;
- neaplicarea sau aplicarea necorespunzătoare a legislației, dacă acest lucru nu este justificat de schimbarea practicii de aplicare a normelor stabilite în sistemul de drept;
- imixtiunea ilegală în activitatea unui alt procuror sau intervențiile de orice natură pe lângă autorități, instituții sau funcționari pentru soluționarea oricărei chestiuni;
- împiedicarea intenționată, prin orice mijloace, a activității Inspecției procurorilor;
- încălcarea gravă a legii;
- atitudine nedemnă, manifestări sau mod de viață care aduc atingere onoarei, integrității, probității profesionale, prestigiului Procuraturii sau care încalcă Codul de etică al procurorilor.

48. Ce sancțiuni disciplinare pot fi aplicate procurorilor?

În funcție de gravitatea abaterilor și în condițiile legii, procurorului i se aplică, prin hotărârea Colegiului de disciplină și etică din subordinea Consiliului Superior al Procurorilor, următoarele sancțiuni disciplinare:

- avertisment;
- mustrare;
- reducere a salariului cu 15%-30% pentru o perioadă cuprinsă între 3 luni și 1 an;
- retrogradare din funcție;
- eliberare din funcția de procuror.

În termen de un an de la data aplicării sancțiunii disciplinare, procurorul nu poate fi promovat și nu poate beneficia de nicio măsură de încurajare.

49. Ce trebuie să știm despre Avocatul Poporului (Ombudsmanul)?

Avocatul Poporului (Ombudsmanul) asigură respectarea drepturilor și libertăților omului de către autoritățile publice, de către organizații și întreprinderi, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare, de către organizațiile necomerciale și de către persoanele cu funcții de răspundere de toate nivelurile. Avocatul Poporului pentru protecția drepturilor copilului își exercită atribuțiile pentru asigurarea respectării drepturilor și a libertăților copilului și realizării, la nivel național, de către autoritățile publice centrale și locale, de către persoanele cu funcție de răspundere de toate nivelurile a prevederilor Convenției ONU cu privire la drepturile copilului.

50. Care sunt atribuțiile Avocatului Poporului?

Avocatul Poporului este numit de Parlament pe un mandat de 7 ani. Avocatul Poporului contribuie la apărarea drepturilor și libertăților omului, prin prevenirea încălcării acestora, monitorizarea și raportarea modului de respectare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la nivel național, perfecționarea legislației ce ține de domeniul drepturilor și libertăților omului.

Avocatul Poporului:

- examinează sesizările persoanelor ale căror drepturi și libertăți au fost încălcate;
- prezintă autorităților și/sau persoanelor responsabile propuneri și recomandări privind repunerea în drepturi a persoanelor în privința cărora s-a constatat încălcarea drepturilor și libertăților omului;
- sesizează Curtea Constituțională și înaintează acțiuni în instanțele judecătorești, prezintă puncte de vedere la cererea Curții Constituționale;
- promovează drepturile omului în societate.

51. Ce trebuie să știm despre Avocatul Poporului pentru drepturile copilului?

Avocatul Poporului pentru drepturile copilului acordă protecție și asistență copilului la cererea acestuia, fără a solicita acordul părinților sau al reprezentanților legali. Copilul este anunțat despre rezultatul examinării cererii în formă corespunzătoare maturității sale intelectuale și mintale.

Pentru asigurarea respectării drepturilor și libertăților copilului, Avocatul Poporului pentru drepturile copilului este în drept să acționeze din oficiu pentru a asista copilul aflat în dificultate sau în situații de risc, fără a solicita acordul părinților sau al reprezentanților legali.

52. Ce este Poliția?

Poliția este constituită din Poliția pentru combaterea criminalității și Poliția ordine publică, care au următoarele sarcini:

- Poliția pentru combaterea criminalității – asigurarea, prin măsuri speciale de investigație și prin acțiuni procesual-penale, exercitate în condiții legale, a prevenirii și combaterii criminalității, constatării și investigării infracțiunilor, identificării persoanelor care le-au comis și, după caz, a căutării acestora;
- Poliția ordine publică – menținerea, asigurarea și restabilirea ordinii și securității publice, asigurarea siguranței persoanei, prevenirea infracțiunilor și contravențiilor, constatarea contravențiilor și aplicarea sancțiunilor contravenționale, potrivit legislației.

Polițistul își exercită atribuțiile, dispune de drepturile și îndeplinește obligațiile care îi revin potrivit legii, în limitele competenței și conform funcției deținute.

53. Ce împuterniciri are polițistul?

În realizarea atribuțiilor de serviciu, polițistul are următoarele împuterniciri:

- să solicite persoanelor, inclusiv persoanelor cu funcție de răspundere și persoanelor publice, respectarea ordinii publice și încetarea acțiunilor ilegale, iar, în caz de necesitate, să intervină prin aplicarea forței fizice, mijloacelor speciale sau a armei de foc din dotare;
- să stabilească identitatea persoanelor care încalcă dispozițiile legale ori sunt indicii că acestea pregătesc sau au comis o faptă ilegală;
- să ceară legitimarea persoanelor care solicită intrarea într-un perimetru restricționat;
- să efectueze controlul corporal preventiv asupra persoanei participante la întruniri publice sau în alte locuri în care este interzis accesul cu arme, produse ori cu substanțe periculoase, precum și al bagajului acesteia;
- să efectueze imprimări audio și video, să fotografieze persoanele care încalcă ordinea publică sau a persoanelor reținute penal sau contravențional;
- să rețină persoanele în condițiile stabilite de legislație, cu explicarea drepturilor acestora;
- să invite în sediul Poliției persoanele a căror prezență este necesară pentru îndeplinirea atribuțiilor Poliției, cu aducerea la cunoștință, în formă scrisă, a scopului și motivului invitației etc.

54. Ce drepturi are polițistul?

Poliția are dreptul:

- să întocmească procese-verbale de constatare a contravențiilor administrative;
- să aducă la Poliție sau în alte localuri de serviciu și să rețină până la trei ore persoanele care au săvârșit contravenții administrative, să le supună controlului corporal, să le controleze obiectele pe care le au cu ele;
- să rețină persoanele bănuite sau învinuite de comiterea infracțiunii, persoanele care se ascund de urmărirea penală și de judecată, precum și persoanele față de care a fost aplicată arestarea preventivă;
- să rețină minorii până la 24 de ore;
- să intre în orice timp al zilei în locuințe și în alte încăperi ale cetățenilor, pe loturile de pământ ce le aparțin, pe teritoriul și în localul întreprinderilor și instituțiilor, să le cerceteze în scopul prevenirii infracțiunilor sau contravențiilor, urmării persoanelor suspectate de comiterea infracțiunilor, persoanelor care se ascund de organele de urmărire penală și de judecată, se sustrag de la executarea pedepsei penale sau contravențiilor, de la arestul administrativ, de la tratamentul obligatoriu de alcoolism cronic, narcomanie sau toxicomanie;
- să ia decizii privind reducerea termenului de ședere și să întocmească dosare de expulzare a cetățenilor străini sau a apatrizilor.

55. Ce obligații are polițistul?

Polițistul își desfășoară activitatea profesională în interesul și în sprijinul persoanei, comunității și al instituțiilor statului, exclusiv pe baza și în executarea legii, fiind obligat:

- să respecte cu strictețe drepturile, libertățile omului și demnitatea umană, să aibă comportament demn și respectuos pentru persoane, o atitudine fermă față de cei care încalcă legile;
- să manifeste, în exercitarea atribuțiilor de serviciu, inițiativă și perseverență, obiectivitate și imparțialitate;
- să execute ordinele, dispozițiile și indicațiile superiorilor;

- să protejeze informațiile privind datele cu caracter personal de care ia cunoștință în exercitarea atribuțiilor de serviciu;
- să declare orice donație, directă sau indirectă, primită în legătură cu exercitarea funcției;
- să informeze pe șeful ierarhic superior și autoritățile competente cu privire la faptele de corupție de care a luat cunoștință, săvârșite de alte persoane, inclusiv de polițiști;
- să se adreseze unei persoane doar după ce s-a prezentat, cu indicarea funcției, gradului special și a numelui, legitimându-se în acest sens cu legitimația de serviciu;
- să informeze persoana căreia i se adresează despre scopul și motivul adresării;
- în cazul aplicării unor măsuri de natură să restrângă drepturile și libertățile persoanei, să aducă la cunoștința acesteia cauza și temeiurile de aplicare a măsurilor de rigoare, precum și drepturile și obligațiile apărute în aceste condiții etc.

56. Ce îi este interzis polițistului?

Polițistului îi este interzis:

- să facă parte din partide, formațiuni sau organizații social-politice ori să desfășoare propagandă în favoarea acestora;
- să organizeze mitinguri și alte întruniri cu caracter politic;
- să promoveze opinii sau preferințe politice în timpul sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, la locul de muncă sau în timpul orelor de serviciu;
- să utilizeze în interese personale sau în alte scopuri decât cele de serviciu mijloacele financiare, tehnico-materiale, informaționale și alte bunuri ale statului;
- să abuzeze de calitatea oficială și să compromită, prin activitatea sa privată ori publică, prestigiul funcției sau al autorității din care face parte;
- să solicite sau să accepte cadouri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj, destinate personal acestuia sau familiei sale;
- să întreprindă alte acțiuni interzise polițistului prin lege.

57. Ce trebuie să cunoaștem despre notar?

Notarul este exponentul puterii de stat, împuternicit în modul stabilit de lege în baza licenței și a ordinului de investire cu împuterniciri, eliberate de Ministerul Justiției. Notarul întocmește acte notariale precum: autentificarea actelor juridice; procedura succesorală notarială și eliberarea certificatului de moștenitor; eliberarea certificatelor de proprietate; certificarea unor fapte, în cazurile prevăzute de lege; legalizarea semnăturilor de pe documente etc.

58. Din ce este compusă plata notarului?

Plata achitată notarului este compusă din:

- taxa de stat, se stabilește de lege și nu poate fi modificată. De ex., pentru autentificarea testamentelor – 5 lei; pentru eliberarea certificatelor de succesiune (moștenitorilor de gradul I) – 0,1% din prețul averii moștenite; pentru autentificarea contractelor de înstrăinare a mijloacelor de transport – 1% din prețul contractului; pentru legalizarea copiilor de pe documente și a extraselor din ele – 0,5 lei pentru o pagină etc.;
- plata pentru serviciul notarial este mult mai mare decât taxa de stat și se stabilește de notar.

Unele categorii de persoane beneficiază de reduceri la plățile pentru serviciile notariale.

59. Ce drepturi are notarul?

Notarul are următoarele drepturi:

- să obțină toate actele și informațiile necesare pentru îndeplinirea actului notarial sau a acțiunii notariale, indiferent de locul de păstrare a acestora;
- să solicite și să primească informații de la autoritățile administrației publice centrale și locale, instituții, inclusiv financiare, de la alte organizații deținătoare de registre de stat și de informații relevante pentru desfășurarea activității notariale. Informațiile din registre se solicită doar atunci când acestea sunt strict necesare pentru îndeplinirea actului notarial sau a acțiunii notariale;
- să reprezinte solicitanții în fața tuturor autorităților competente în timpul acordării asistenței notariale, inclusiv la înscrierea în registrele publice etc.

60. Ce obligații are notarul?

Notarul are următoarele obligații:

- să acorde persoanelor fizice și juridice asistență, să explice persoanelor menționate conținutul actului notarial, drepturile și obligațiile lor, să-i avertizeze despre consecințele actelor notariale îndeplinite;
- să păstreze în taină informațiile care i-au devenit cunoscute în exercițiul funcțiunii etc.

61. Pentru care acțiuni notarul poartă răspundere?

Notarul poartă răspundere pentru următoarele acțiuni:

- încălcarea obligațiilor sale profesionale, pentru refuzul nemotivat de a permite accesul persoanelor împuternicite să efectueze un control în biroul notarului și/sau refuzul nemotivat de a prezenta actele solicitate;
- refuzul nemotivat de a primi notari stagiași pentru efectuarea stagiului profesional;
- neîndeplinirea obligației privind ținerea registrelor actelor notariale sau ținerea neconformă și incompletă a registrelor;
- divulgarea secretului profesional;
- absența sistematică nejustificată de la birou sau încălcarea sistematică a programului de lucru anunțat;
- refuzul neîntemeiat de a îndeplini acte notariale sau acțiuni notariale;
- încălcarea prevederilor Codului deontologic al notarilor etc.

62. Ce trebuie să știm despre cetățenia Republicii Moldova?

Dovada cetățeniei Republicii Moldova sau oricărui stat se face prin actele de identitate – buletinul de identitate, pașaportul, certificatul de naștere etc. Numai cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a alege și de a fi aleși, de a ocupa funcții ce implică exercitarea autorității publice și de a participa la referendum. Statutul cetățenilor străini și al apatrizilor este reglementat prin legislația specială. Cetățenia Republicii Moldova se dobândește prin: naștere; recunoaștere; înfiere; redobândire.

63. Ce sunt actele de identitate?

Actele de identitate ale persoanei sunt: certificatul de naștere, buletinul de identitate, pașapoartele, permisele de ședere, documentele de călătorie, permisul de conducere. Buletinul de identitate al cetățeanului Republicii Moldova se eliberează cetățenilor de la momentul nașterii pentru întrebuințare pe teritoriul republicii sau peste hotarele ei, în conformitate cu acordurile internaționale. Pașaportul cetățeanului Republicii Moldova se eliberează cetățenilor pentru ieșire și intrare în Republica Moldova. Minorilor și persoanelor declarate de către instanța de judecată incapabile li se eliberează pașaport numai în temeiul cererii unuia dintre reprezentanții legali. Cetățenii Republicii Moldova au dreptul să dețină concomitent două pașapoarte valabile, cu condiția ca datele personale ale titularului, conținute în acestea, să fie identice.

64. Ce trebuie să știm despre ieșirea și intrarea în țară?

Cetățenii Republicii Moldova au dreptul de a ieși și intra în Republica Moldova numai prin punctele de trecere în baza pașaportului, iar refugiații și beneficiarii de protecție umanitară – în baza documentului de călătorie.

Minorii au dreptul de a ieși și de a intra în Republica Moldova numai însoțiți de unul dintre reprezentanții lor legali sau de un însoțitor, desemnat prin declarație de către reprezentantul legal a cărui semnătură se legalizează notarial. În declarație se indică scopul călătoriei, durata acesteia și țara de destinație.

65. Ce facem dacă am pierdut documentele în străinătate?

În cazul pierderii documentelor în străinătate, cetățenii Republicii Moldova sunt obligați în termene restrânse să se adreseze în oficiile consulare sau în ambasadele Republicii Moldova din apropiere, pentru obținerea titlului de călătorie, iar în cazul lipsei acestora – la organele de poliție ale statului respectiv.